



# NORGES HØYESTERETT

Den 7. juni 2019 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matningsdal, Kallerud og Høgetveit Berg i

**HR-2019-1078-U, (sak nr. 19-083668STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:**

A (advokat Anne Hoel)

mot

Påtalemyndigheten (politiinspektør Unni Guldberg)

avsagt slik

## K J E N N E L S E :

(1) Saken gjelder videre anke i sak om besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a.

(2) Ved beslutning 8. mars 2019 fra Agder politidistrikt ble A ilagt besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a. Besøksforbudet forbød A:

**«Å oppsøke eller ta opphold i X sentrum med nærmere avgrensning som fremgår av vedlagte kartskisse. Forbudet gjelder hver dag i tidsrommet fra kl. 13.00 – kl. 09.00, frem til 8. september 2019.**

**Det er grunn til å tro at A ellers vil:**

- Begå en straffbar handling overfor en annen person
- Begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person

**Forbudet er ilagt idet det finnes påkrevd av allmenne hensyn.»**

(3) Besøksforbudet ble forkynt for A 12. mars 2019. Han samtykket ikke i besøksforbudet, og det ble brakt inn for retten.

(4) Aust-Agder tingrett avsa 4. april 2019 kjennelse med slik slutning:

**«A, født 00.00.1999, forbys å oppsøke eller ta opphold i X sentrum med den nærmere avgrensning som fremgår av vedlagt kartskisse. Forbudet gjelder i tidsrommet fra 15:30 til 07:30 mandag til fredag, og i tidsrommet fra 13:00 til 09:00 lørdag og søndag, frem til og med 30. juni 2019.»**

(5) A anket kjennelsen til Agder lagmannsrett, som 13. mai 2019 avsa kjennelse med slik slutning:

**«Anken forkastes.»**

- (6) Kjennelsen ble avsagt under dissens.
- (7) *A, født 00.00.1999*, har anket lagmannsrettens kjennelse. Anken gjelder lovtolkingen. Det gjøres gjeldende at personkretsen forbudet er ment å beskytte *har* for stor rekkevidde. Besøksforbudet er videre et uforholdsmessig tiltak. Det er tale om et svært inngripende tiltak som ikke kan sammenliknes med tidligere praksis. *A* mister muligheten til å leve et normalt liv i byen han bor i. Det er lagt ned påstand om at besøksforbudet oppheves.
- (8) *Påtalemyndigheten* påstår anken forkastet. Det gjøres gjeldene at det ikke vil være et uforholdsmessig inngrep slik forbudet er formulert i tingrettens og lagmannsrettens kjennelse. For øvrig vises det til flertallets vurdering i lagmannsrettens kjennelse.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolking, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), kan ankeutvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen, men ikke lagmannsrettens bevisbedømmelse.
- (10) Straffeprosessloven § 222 a lyder:

**«Påtalemyndigheten kan nedlegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at en person ellers vil**

- a) begå en straffbar handling overfor en annen person,**
- b) forfølge en annen person,**
- c) på annet vis krenke en annens fred, eller**
- d) begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person.**

**Slikt forbud kan også nedlegges til beskyttelse for en nærmere avgrenset krets av personer. Forbudet kan nedlegges dersom den som forbudet skal beskytte, har begjært det, eller allmenne hensyn krever det. § 170 a gjelder tilsvarende.**

**Besøksforbudet kan gå ut på at den forbudet retter seg mot, forbys**

- a) å oppholde seg på et bestemt sted, eller**
- b) å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte en annen person.»**

- (11) Paragraf 222 a første til tredje ledd fikk sin nåværende ordlyd ved lov 27. mars 2015 nr. 15. Lovendringen hadde som bakgrunn at Høyesteretts ankeutvalg i Rt-2014-641 forkastet anken i en sak hvor en fotballsupporter med hjemmel i § 222 a var ilagt forbud mot på kampdager å oppholde seg på hjemmelagets stadion og dens umiddelbare nærhet, og tilsvarende på kampdager på motstanderlagets stadion og dens umiddelbare nærhet, samt på kampdager å oppholde seg på en rekke nærmere spesifiserte serveringssteder eller deres umiddelbare nærhet i hjemkommunen. I HR-2014-1378-U ble anke over en tilsvarende avgjørelse forkastet ved forenklet kjennelse.
- (12) Det fremgår av Prop. 43 L (2014-2015) side 9 at lovendringen utgjorde en «kodifisering av gjeldende rett slik det fremgår av Rt. 2014 s. 641». Videre fremgår det at formålet var «å tydeliggjøre at et besøksforbud ikke bare kan nedlegges til beskyttelse for bestemte personer, men også for en avgrenset krets av personer».
- (13) Samtidig ble det i første ledd bokstav d tilføyd at besøksforbud kan ilegges dersom det er grunn til å tro at en person vil «begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person».

- (14) Lagmannsrettens flertall har funnet bevist at grunnvilkårene i § 222 a første ledd er oppfylt ved at det er «grunn til å tro» at A uten besøksforbudet vil begå straffbare handlinger overfor «andre ungdommer i X sentrum». I den sammenheng vises det til tingrettens bevisbedømmelse som tiltres. Deretter heter det:

**«Det bemerkes at brødrene A og B begge av tingretten betegnes som 'en lederskikkelse i ungdomsmiljøet' og at politiet har mottatt 'en rekke henvendelser fra ungdom i alderen 13-20 år som vegrer seg for å oppholde seg i X sentrum' på grunn av brødrene A og B og om bakgrunnen for dette.»**

- (15) Om den kretsen som kan beskyttes heter det i kjennelsen:

**«Flertallet finner at besøksforbud kan nedlegges 'til beskyttelse for en nærmere avgrenset krets av personer', jf. § 222 a første ledd annet punktum, angitt som '... et ungdomsmiljø - som slik retten har forstått det i større eller mindre grad har en form for relasjon til A - hovedsakelig i aldersgruppen 13 til 20 år i X kommune, som regelmessig oppholder seg/ferdes i X sentrum' ... Dette antas å innebære tilstrekkelig angivelse av en nærmere avgrenset krets av personer, ... .»**

- (16) Dette er riktig lovtolkning. Det følger av sikker rettspraksis – også forut for lovendringen i 2015 – at besøksforbud kunne ilegges selv om den beskyttede kretsen ikke kan navngis. Det var nettopp tilfellet i Rt-2014-641 og var også lagt til grunn i Rt-2002-1243 om besøksforbud på et kjøpesenter.

- (17) Prop. 43 L (2014-2015) side 9 viser at et sentralt formål med tilføyelsen av «en nærmere avgrenset krets av personer» nettopp var å presisere i loven at forbudet kan anvendes selv om de vernet personene ikke identifiseres. Videre fremgår det at kretsen kan være relativt vid:

**«Uttrykket 'avgrenset krets av personer' er ikke ment å innebære noen begrensning når det gjelder antallet personer et besøksforbud kan være til beskyttelse for. Det kan være aktuelt å beskytte et høyt antall ikke navngitte personer, for eksempel et høyt antall fotballsupportere. Dette var tilfellet i kjennelsen inntatt i Rt. 2014 s. 641.»**

- (18) Det fremgår videre av proposisjonen side 10 at endringsforslaget direkte var foranlediget av «behovet for å kunne iverksette forebyggende inngripen mot risikosupportere». Men deretter presiseres det at «ordlyden er gitt en generell utforming og den nye bestemmelsen i første ledd annet punktum [andre ledd første punktum] er derfor ikke begrenset til disse situasjonene». På denne bakgrunn, og dessuten under henvisning til Rt-2002-1243, hvor Høyesteretts kjæremålsutvalg opprettholdt et besøksforbud på et kjøpesenter, er lagmannsrettens lovtolkning klart riktig.

- (19) Høyesteretts ankeutvalg kan heller ikke se at lagmannsrettens lovtolkning er uriktig når den har akseptert tingrettens avgrensning av det forbudte området. Etter tredje ledd bokstav a kan forbudet omfatte forbud mot å oppholde seg på et «bestemt sted». Dette vilkåret er klart oppfylt når tingrettens slutning er vedlagt et kart hvor grensene for forbudet er presist inntegnet. Den konkrete avgrensningen kan utvalget ikke prøve. Det vil likevel bemerke at området – selv om det skulle utgjøre mer enn én kvadratkilometer – ikke synes å være større enn tilfellet var i Rt-2002-1751.

- (20) Lagmannsrettens flertall har videre kommet til at besøksforbudet ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep, jf. straffeprosessloven § 170 a. Lagmannsrettens konkrete vurdering kan utvalget ikke prøve.

- (21) Selv om EMK artikkel 5 ikke er påberopt for Høyesterett, vil utvalget likevel bemerke at hensett til det faktum tingretten og lagmannsretten har lagt til grunn, og som er omtalt og delvis sitert foran, er utvalget enig med lagmannsrettens flertall i at forbudet ikke er i konflikt med As rett til frihet og sikkerhet etter denne bestemmelsen.
- (22) Ved vurderingen etter EMK artikkel 5 har utvalget merket seg følgende utsagn i Prop.43 L (2014-2015) s. 9:
- «I Ot.prp. nr. 109 (2001-2002) punkt 4.1.7 s. 23 uttalte departementet at straffeprosessloven § 222 a ikke tar sikte på ‘å beskytte en helt ubestemt krets av personer’ og at en person for eksempel ikke kan nektes ‘å oppholde seg i Oslo sentrum for å beskytte alle som måtte oppholde seg der til enhver tid’. Forslaget er ikke ment å endre på dette.»**
- (23) Til dette utsagnet vil utvalget bemerke at det aktuelle forbudet ikke er nedlagt for å verne alle som befinner seg i X sentrum i de aktuelle periodene. At det får som sideeffekt at også andre vernes, medfører ikke at forbudet av den grunn blir uforholdsmessig. Dette er også departementets syn, idet det i fortsettelsen av sitatet foran uttales at selv om forbudet i realiteten vil beskytte alle personer som befinner seg i området, er dette ikke til hinder for at forbudet nedlegges.
- (24) På den annen side vil nok et forbud mot å innfinne seg i sentrum av en by på Xs størrelse lett kunne få større konsekvenser for bevegelsesfriheten enn et forbud mot å oppholde seg i Oslo sentrum. Men hensett til at forbudet er tidsbegrenset, oppveies eventuelle betenkeligheter ved det. Dette siste innebærer likevel ikke at man, om vilkåret for det fortsatt er oppfylt, vil være avskåret fra å forlenge forbudet. Men eventuelle forlengelser må tidsbegrenses for å unngå at forbudet kan bli uforholdsmessig.
- (25) På denne bakgrunn har Høyesteretts ankeutvalg enstemmig kommet til at anken må forkastes.

#### S L U T N I N G :

Anken forkastes.

Knut H. Kallerud  
(sign.)

Magnus Matningsdal  
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg  
(sign.)